

За більшістю моделей зазначені підприємства характеризуються низькою ймовірністю банкрутства. Два досліджуваних підприємства — ПАТ «Овруцький ГЗК «Кварцит» і ВАТ «Коростишівський кар'єр» — характеризуються негативною оцінкою за усіма запропонованими до розгляду моделями, а отже, на нашу думку, потребують негайних антикризових заходів для забезпечення подальшого функціонування.

Вважаємо, що основними причинами відмічених кризових тенденцій є відсутність власних засобів для забезпечення господарської діяльності, високий ступінь зносу обладнання, недостатність фінансових ресурсів, високий рівень витрат як виробничої, так і господарської діяльності в цілому.

Література

1. *Іванюта С. М.* Антикризове управління: Навчальний посібник / Іванюта С. М. — К.: Центр учбової літератури, 2007. — 288 с.
2. *Салига С. Я.* Антикризове фінансове управління підприємством: Навчальний посібник / [Салига С. Я., Ляшенко Є. І., Даций Н. В. та ін.]. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 208 с.
3. *Терещенко О. О.* Управління фінансовою санацією підприємств: Підручник / О. О. Терещенко. — К.: КНЕУ, 2006. — 552 с.
4. <http://www.smida.gov.ua/> — офіційний сайт державної установи «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України».

Павлова В. А.,
д-р екон. наук, професор,
Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля

Pavlova V.,
Phd,
Alfred Nobel University

ПРО СИСТЕМУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто систему економічної безпеки, що передбачає її забезпечення на рівні держави, регіону, відповідної сфери економічної діяльності і підприємства.

ABOUT THE ECONOMIC SECURITY SYSTEM

The system of economic security that provides its software on the state level, regional and corresponding areas of economic activity and enterprise is considered.

Діяльність підприємства пов'язана з безліччю загроз в умовах підвищеного ризику. Зниження рівня ризику є виправданим для

підприємства тільки тоді, якщо його було досягнуто в результаті реалізації антиризикових заходів, зокрема, за рахунок залучення інвестицій.

У цьому випадку забезпечення економічної безпеки підприємства в процесі реалізації інвестиційних проектів повинно відбуватися на всіх рівнях управління. Крім того, формування економічної безпеки підприємства доцільно базувати на основних положеннях програм забезпечення безпеки держави, регіону, відповідної сфери економічної діяльності і підприємства.

За таким підходом економічна безпека підприємства не може бути досягнута тільки на рівні підприємства. Держава, насамперед, повинна створити сприятливий клімат для ведення бізнесу як на національному рівні, так і на регіональному. Економічна безпека держави — це здатність держави виконувати свої функції та досягати поставлених цілей оптимальним способом за діючих зовнішніх і внутрішніх умов.

Питання національної безпеки містяться і у відповідному законі «Про основи національної безпеки України», згідно з яким політика держави повинна бути спрямована на захист національних інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз у всіх сферах життєдіяльності і гарантування безпеки особи, суспільства і держави.

Тільки держава реалізує заходи щодо захисту національних економічних інтересів.

Економічна безпека сфери економічної діяльності проявляється через стійкий стан підприємств, що входять до її складу та сукупність заходів, які забезпечують ефективне функціонування і розвиток відповідної галузі. Безпека цього рівня, як і безпека держави впливає на рівень безпеки підприємства.

Проте, підприємства також повинні робити свій внесок у забезпечення національної економічної безпеки. У цьому сенсі підприємство повинно здійснювати заходи, спрямовані на виявлення і запобігання потенційних загроз, у тому числі, за рахунок інвестиційних ризиків на всіх рівнях управління.

Оскільки реалізація інвестиційних проектів пов'язана з дією зовнішніх і внутрішніх факторів ризику на розвиток інвестиційної діяльності, доцільно розглянути систему управління ризиками інвестиційних проектів.

Вона включає перелік контрольованих показників, що відображають реалізацію інвестиційного проекту та допустимі межі їх значень. Далі слід передбачити контроль обраних значень, а саме: моніторинг внутрішніх і зовнішніх ризикових факторів, ви-

значення рівня існуючої небезпеки і у разі необхідності прийняття відповідних управлінських рішень щодо його зниження чи запобігання.

До внутрішніх і зовнішніх ризикових факторів функціонування підприємства, що виявляються у процесі реалізації інвестиційного проекту і підлягають моніторингу, можна віднести: загальний обсяг здійснених інвестицій; тривалість інвестиційного періоду; середньостатистична кількість одиниць бракованої продукції; загальна кількість одиниць продукції, що виробляється підприємством згідно з виробничою програмою за інвестиційним проектом тощо.

У процесі моніторингу оцінюються значення обраних показників та їх можливе відхилення від запланованих значень. Залежно від величини відхилення показників від граничних значень стан реалізації інвестиційного проекту підприємства можна характеризувати як нормальний, передкризовий, кризовий і критичний.

За таким підходом виявляються негативні тенденції реалізації інвестиційного проекту, визначаються причини, характер ризику і його рівень, а також прогнозуються наслідки, після чого ухвалюються управлінські рішення щодо коригування.

У системі управління слід розглядати коригувальні дії, які передбачають вибір методу управління ризиком залежно від його рівня. До таких методів, як доведено нашими попередніми дослідженнями, слід віднести: диверсифікацію, страхування, лімітування, хеджування, придбання додаткової інформації.

За коригувальними діями в управлінні ризиками проводиться оцінка його ефективності. Для цього визначається коефіцієнт ефективності одним з загальноприйнятих способів, а саме: оцінка фінансової стійкості; різниця між фактичними втратами від прояву ризику і витратами на ідентифікацію та зменшення ризику; різниця між фінансовими можливостями підприємства і його збитками та витратами на управління ризиками і втратами після заходів управління.

У разі неефективного управління ризиком в процесі реалізації інвестиційного проекту процеси повторюються для визначення коригувальних дій до моменту впровадження проекту з прийнятним рівнем ризику.

У свою чергу, така система сприятиме підвищенню фінансової стійкості підприємства, а отже — забезпеченню економічної безпеки підприємства.